

Ψηφιακό Σχολικό Ημερολόγιο: Μια χρονιά μαζί...στο Αρχαίο Θέατρο Ελευθερέως Διονύσου!

Παναγιώτα Σουρίδη

Φιλολόγος- Γλωσσολόγος, MSC, MA- 3ο Γυμνάσιο Αργυρούπολης
pansouridi@yahoo.gr

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα εργασία περιγράφει την ετήσια εμπειρία από την υλοποίηση του Προγράμματος «Εργαστήρι 3ών συναντήσεων για οργανωμένη ομάδα μαθητών», σε συνεργασία με τις Εκδόσεις Πατάκη και την Κίνηση Πολιτών Διάζωμα, κατά το σχολικό έτος 2019-20. Με έμφαση στο Αρχαίο Θέατρο Ελευθερέως Διονύσου, είχαμε την ευκαιρία να γνωρίσουμε το μνημείο, αναπτύσσοντας μια διαλεκτική σχέση με το ίδιο και τον πολιτισμό μας ευρύτερα. Το Πρόγραμμα είχε εξαρχής στόχο την ανάληψη ενεργού ρόλου από την πλευρά των συμμετεχόντων μαθητών, με αποτέλεσμα την πρωτότυπη δημιουργία μας, το Ψηφιακό Ημερολόγιο Σχολικού Έτους 2020-21, με τίτλο «Μια χρονιά μαζί...στο Αρχαίο Θέατρο Ελευθερέως Διονύσου!».

Λέξεις κλειδιά: Αρχαίο Θέατρο, πολιτισμός, συνεργατική δημιουργία

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η επαφή των μαθητών με την τραγωδία γίνεται, όπως είναι γνωστό στη Γ Γυμνασίου, στο πλαίσιο της διδασκαλίας της Ελένης του Ευριπίδη. Η διδακτική οργάνωση του συγκεκριμένου σχολικού βιβλίου βασίζεται κατά κύριο λόγο στα ακόλουθα παιδαγωγικά κριτήρια σύμφωνα με τη συγγραφική ομάδα: την αναγνωσιμότητά του και την ελκυστικότητά του για το μαθητή. Η αναγνωσιμότητα επιδιώκεται με την αναπλαισίωση του επιστημονικού λόγου και των ποικίλων ερμηνευτικών πορισμάτων, με τη σταδιακή διερεύνηση σύνθετων και απαιτητικών όρων ή εννοιών άγνωστων στους μαθητές, με τη διάταξη των στοιχείων από το συγκεκριμένο στο αφηρημένο και σύνθετο, από το γνωστό στο άγνωστο, από την επισήμανση στον προβληματισμό, με τη συνολική και όχι κατά στίχο προσέγγιση των σκηνών, καθώς και με τη συνολική οργάνωση του υλικού, την τυπογραφική εμφάνιση και το εικονογραφικό υλικό. Από την άλλη πλευρά, η ελκυστικότητα έγκειται στη βιοματική προσέγγιση, που στοχεύει να εμπλέκει τους μαθητές με άμεσο τρόπο στη διαδικασία, με τις ανοικτές ερωτήσεις, που τους δίνουν ένα σημαίνοντα ρόλο στη διαδικασία, αφού τους καλούν να πάρουν προσωπική θέση, με την επιλογή θεμάτων που να ανταποκρίνονται στις εφηβικές αναζητήσεις (αίσθημα δικαίου, επίμονη αναζήτηση σταθερών σημείων προσανατολισμού της συμπεριφοράς και προσδιορισμού της κοινωνικής τους θέσης) και τέλος με την αναζήτηση αναλογιών στη σύγχρονη ζωή.

Σε ό,τι αφορά τις γνώσεις που διαμορφώνουν και το ανάλογο υπόβαθρο οι συγγραφείς τις παραθέτουν σταδιακά, ώστε να μπορούν οι μαθητές να παρακολουθήσουν την προσέγγιση. Τα βήματα οργανώνονται με τέτοιο τρόπο, ώστε το προηγούμενο να ενσωματώνεται στο επόμενο, προηγείται δηλαδή η διερεύνηση της έννοιας ή του συγκεκριμένου στοιχείου, και ακολούθως η εμπέδωση και εφαρμογή. Έτσι οι μαθητές μπορούν να εξοικειωθούν με τη διαδικασία, σύμφωνα με την οποία επισημαίνουν στοιχεία στην ατομική και συγκεκριμένη περίπτωση και μπορούν στη συνέχεια να γενικεύσουν. Μέσα από την αξιοποίηση αυτών των γνώσεων εξοικειώνονται με την ειδική ορολογία και αρχίζουν σταδιακά να αναγνωρίζουν πεδία μελέτης της τραγωδίας.

Ένας εξίσου σημαντικός παιδαγωγικός προσανατολισμός της διδακτικής οργάνωσης του βιβλίου είναι η άμεση συνομιλία των μαθητών με το κείμενο, με στόχο την ενίσχυση της υποκειμενικότητάς τους. Οι μαθητές καλούνται να διατυπώσουν τις απόψεις τους, με την προϋπόθεση ότι επεξεργάζονται στοιχεία με συστηματικό τρόπο, και καταθέτουν τις δικές τους εμπειρίες σχετικά με τα θέματα που θίγονται. Έτσι, μπορεί να αποκτήσει σημασία η δική τους προσφορά στη διαδικασία, να καταξιωθεί η προσωπική τους εμπειρία και το δικό τους πολιτισμικό πλαίσιο, να αναπτυχθούν η κατανόηση και ο σεβασμός στη διαφορετική άποψη. Η αναφορά στο παρόν του μαθητή ή και το συλλογικό παρόν

αποτελεί το ζητούμενο της όλης διαδικασίας εφόσον το κείμενο ή το θέμα υπό διαπραγμάτευση δεν αποτελεί αφορμή για αξιολογικές συγκρίσεις αλλά για αναφορά σε σύγχρονα δεδομένα.

Συγχρόνως, τονίζεται η δυνατότητα αξιοποίησης των γενικών μορφωτικών εμπειριών μέσω της συνεργασίας με τα άλλα μαθήματα με αντίστοιχες διασυνδέσεις. Η διαθεματική προοπτική εμφανίζεται ως προτεραιότητα ώστε να εξασφαλίζεται και η ενιαιοποίηση της σχολικής γνώσης. Τονίζεται ιδιαίτερα από τους συγγραφείς ότι όλη η διδακτική οργάνωση προκρίνει τη διερευνητική μάθηση με τελικό στόχο τη μετάβαση από την καθοδήγηση στην αυτόνομη δράση των μαθητών. Το βιβλίο δηλαδή σταδιακά δίνει τα ερεθίσματα που θα βοηθήσουν το μαθητή να νοηματοδοτήσει και με έναν προσωπικό τρόπο το κείμενο, γι' αυτό τον κατευθύνει σε διερευνητικές διαδικασίες, αλλά ταυτόχρονα που προτείνει και ποικίλες και, κάποιες φορές, εναλλακτικές οπτικές, που θα του επιτρέψουν να αναπτύξει αναγνωστικές δεξιότητες.

Αναγνωρίζοντας όλη την παιδαγωγική και γνωστική στοχοθεσία του μαθήματος και επιδιώκοντας την επίτευξή της στο μέγιστο δυνατό, η διδάσκουσα Φιλολόγος ανέλαβε το σύνολο των μαθητών της Γ Γυμνασίου στην «Ελένη» του Ευριπίδη κατά τη φετινή χρονιά. Η ιδιαιτερότητα μάλιστα της διδακτικής της Αρχαίας Ελληνικής Γραμματείας, λόγω της διαφοροποιημένης λειτουργίας του αρχαίου θεάτρου με το σύγχρονο, οδήγησε τη διδάσκουσα στην συνεργασία του Σχολείου με το Πρόγραμμα «Εργαστήρι 3ών Συναντήσεων για Οργανωμένη Ομάδα Σχολείου». Πρόκειται για Πρόγραμμα που διενεργήθηκε κατά 3^η συνεχή χρονιά στο πλαίσιο του Μήνα Εφηβείας των Εκδόσεων Πατάκη, με την υποστήριξη της Κίνησης Πολιτών για την Ανάδειξη και Αξιοποίηση των Αρχαίων Θεάτρων, Διάζωμα. Η πρόταση, συνδεδεμένη με ανάλογη ετήσια δέσμευση στο Πρόγραμμα, έγινε δεκτή με ενθουσιασμό, σηματοδοτώντας μια νέα εμπειρία βιωματικής μάθησης για το Σχολείο.

ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Οι παιδαγωγικοί στόχοι του Προγράμματος ήταν οι ακόλουθοι:

Να αντιληφθούν οι μαθητές τη συγχρονική και διαχρονική σημασία του Αρχαίου Θεάτρου Ελευθερέως Διονύσου.

Να συνειδητοποιήσουν οι μαθητές τη συμβολή του Αρχαίου Θεάτρου στον παγκόσμιο πολιτισμό.

Να ενθαρρυνθούν οι μαθητές στην ελεύθερη έκφραση και την πρωτοβουλία.

Να αξιοποιήσουν οι συμμετέχοντες ιδιαίτερα ταλέντα με δημιουργικό τρόπο.

Να καλλιεργήσουν οι συμμετέχοντες τις ατομικές και κοινωνικές τους δεξιότητες.

Να βιώσουν οι μαθητές τη δύναμη των πολιτισμικών αγαθών και των διαχρονικών αξιών.

Να κατανοήσουν οι συμμετέχοντες ότι η αλληλεπίδραση είναι θεμέλιο του πολιτισμού και της ανθρώπινης προόδου.

Η πρωτοτυπία του Προγράμματος έγκειται στο γεγονός ότι στόχος του ήταν το σύνολο των μαθητών της Β & Γ Γυμνασίου, γεγονός που επιτεύχθηκε:

Με τη διάχυση της γνώσης και της εμπειρίας της ομάδας που ήταν παρούσα στις 2 συναντήσεις στο σύνολο των μαθητών της Β & Γ Τάξης του Σχολείου.

Με τη συνεργατική δημιουργία του Ψηφιακού Ημερολογίου στο οποίο συνέβαλαν εξίσου όλοι οι μαθητές Β & Γ Γυμνασίου.

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Το Πρόγραμμα αξιοποίησε τις δυνατότητες που παρέχει η τυπική μάθηση ως δομημένο εκπαιδευτικό σύστημα, στηρίχθηκε όμως στις αρχές της μη-τυπικής μάθησης, αποσκοπώντας στην προσωπική και κοινωνική εκπαίδευση της μαθητικής κοινότητας. Αυτό σημαίνει ότι το γνωστικό αντικείμενο λειτούργησε ως βάση για τη διαπραγμάτευση των επιμέρους εννοιών και πτυχών του Αρχαίου Θεάτρου, ακόμα και ως εργαλείο για τη διερεύνησή του, ενώ η ανατροφοδοτική διαδικασία χαρακτήρισε όλη την εξέλιξη της εν λόγω προσέγγισης. Παράλληλα, ενεργοποιήθηκε η μέθοδος της άτυπης μάθησης, μέσα από δραστηριότητες ελεύθερου χρόνου, έξω από το χώρο του σχολείου και σε ωράριο εκτός του σχολικού, με στόχο την ενίσχυση των δεξιοτήτων των μαθητών.

Οι διδακτικές αρχές στις οποίες στηρίχθηκε η εκπαιδευτική διαδικασία ήταν σαφείς. Αρχικά προκλήθηκε η καθοδηγούμενη αυτενέργεια, η συνολική δηλαδή κατάσταση δεκτικότητας τους μαθητές και η δημιουργία κινήτρου για μάθηση, καθώς και η αρχή της εποπτείας, βάσει της οποίας οι μαθητές ήρθαν σε άμεση επαφή με το προς μάθηση αντικείμενο με σκοπό την ουσιαστική μάθηση. Παράλληλα, η αρχή της συνολικότητας έδωσε μια σαφή εικόνα της διδακτικής πορείας του αντικειμένου, της εσωτερικής του διάρθρωσης και της συνολικής υπόστασής του, ενώ η αρχή της βιωματικότητας διέγειρε

το συναίσθημα των συμμετεχόντων μαθητών στη διδακτική μαθησιακή πράξη, δίνοντας την ευκαιρία για απόκτηση εμπειριών από την επεξεργασία του αντικειμένου. Τέλος, η αρχή της εγγύτητας στη ζωή ήταν εξαιρετικά σημαντική για την κοινωνική μάθηση, εφόσον το συνειδητό αίτημα από την εκπαιδευτική διαδικασία δεν ήταν η μόρφωση για το σχολείο αλλά για τη ζωή, η αλληλεπίδραση του σχολείου με την κοινωνία και την κοινωνική πραγματικότητα.

ΟΙ ΦΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Πιο συγκεκριμένα, στην αρχή της χρονιάς ο Σύλλογος Διδασκόντων, μετά από εισήγηση της Φιλολόγου κας Σουρίδη Παναγιώτας, ενέκρινε τη διενέργεια του Προγράμματος και κατόπιν η Εικαστικός κα Μαντέλλου Ελένη εξέφρασε το ενδιαφέρον της για συνεργασία, με ζητούμενη την εικαστική προσέγγιση του θέματος. Οι συναντήσεις που προέβλεπε το Πρόγραμμα ήταν 3, οι δύο επιμορφωτικές και η τελική, αυτή της παρουσίασης του τελικού προϊόντος.

Η 1^η συνάντηση γνωριμίας πραγματοποιήθηκε στις 10/12/2019 στον φιλόξενο χώρο του Βιβλιοπωλείου των Εκδόσεων Πατάκη στο κέντρο της Αθήνας, όπου το Σωματείο Διάζωμα, μέσω της Υπεύθυνης Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων κας Μαίρης Μπελογιάννη, Φιλολόγου, δρ. Αρχαιολογίας, επέδειξε τον ρόλο του στην αποκατάσταση, ανάδειξη και προβολή των Αρχαίων Θεάτρων. Στην συνέχεια ξεκίνησε η εκπαιδευτική μας εμπειρία με το εμβληματικό Αρχαίο Θέατρο Ελευθερέως Διονύσου, στη νότια κλιτύ του βράχου της Ακρόπολης, το οποίο κλήθηκαν οι μαθητές να «υιοθετήσουν» και κατόπιν να «συστήσουν» στους συμμαθητές τους, στην εκπαιδευτική κοινότητα και στην τοπική κοινωνία. Στη συνάντηση αυτή είχαν την ευκαιρία να παρακολουθήσουν:

Α. Παραδείγματα «κοινωνικοποίησης ενός Αρχαίου Θεάτρου αλλά και τρόπους αξιοποίησης του πολιτιστικού και περιβαλλοντικού αποθέματος ενός τόπου, που προτείνει και υλοποιεί το Διάζωμα σε απόλυτη συνέργεια με τους αρμόδιους φορείς, όπως είναι το Υπουργείο Πολιτισμού, οι Περιφέρειες, η Κοινωνία των Πολιτών και οι Δήμοι, τα οποία παρουσίασε με εύληπτο τρόπο η κα Μαρία Κουρασάνη, Αρχαιολόγος και στέλεχος του Διαζώματος.

Β. Την ιστορία και την εξέλιξη των Αρχαίων Θεάτρων με έμφαση στο Αρχαίο Θέατρο Ελευθερέως Διονύσου, τα οποία ξετύλιξε με συναρπαστικό τρόπο ο κος Κωνσταντίνος Μπολέτης, Αρχιτέκτων, Αρχαιολόγος και αναστηλωτής του Θεάτρου.

Γ. Τη διαδικασία συγγραφικής αποτύπωσης ενός αρχαίου γεγονότος με χαρακτηριστικά παραδείγματα μέσα από βιβλία που έχουν εκδοθεί και κυκλοφορούν με επιτυχία, την οποία παρουσίασε με διαδραστικό τρόπο η κα Κατερίνα Σέρβη, συγγραφέας και Αρχαιολόγος.

Δ. Πετυχημένους τρόπους προβολής και επικοινωνίας ενός προϊόντος ή μιας δημιουργίας ως «μελέτη περίπτωσης» που παρουσίασε με χαρισματικό τρόπο ο κος Δικαίος Χατζηπλής, υπεύθυνος εκδηλώσεων εφηβικού βιβλίου των εκδόσεων Πατάκη και συγγραφέας.

Η συνάντηση έκλεισε με την εφαρμογή του «καταιγισμού ιδεών», μέσα από την οποία ακούστηκαν ιδέες από την πλευρά των μαθητών ως μια πρώτη απόπειρα παρουσίασης του Αρχαίου Θεάτρου Ελευθερέως Διονύσου στο μαθητικό κοινό, ενεργοποιώντας μεταγνωστικές διαδικασίες.

Η 2^η κατά σειρά συνάντηση, αυτή τη φορά in situ, στο Θέατρο Ελευθερέως Διονύσου στη νότια κλιτύ της Ακρόπολης, προγραμματίστηκε στις 13/2/2020. Τους μαθητές υποδέχτηκε στη νότια είσοδο του αρχαιολογικού χώρου ο κος Κωνσταντίνος Μπολέτης, ο οποίος στη συνέχεια ξενάγησε την ομάδα στον περικείμενο χώρο και κατόπιν στο μεγαλειώδες μνημείο του Αρχαίου Θεάτρου. Η αναλυτική και επιστημονική παρουσίαση του κου Μπολέτη:

α. Ανέδειξε μοναδικές πτυχές αναφορικά με την κατασκευή και τα τεχνικά γνωρίσματα του έργου.

β. Τόνισε τα κοινωνικά, θρησκευτικά και πολιτικά δεδομένα της εποχής της ανοικοδόμησης του μνημείου.

γ. Υπογράμμισε τη διαχρονική λειτουργία του στα κατοπινά χρόνια, τη ρωμαϊκή και τη βυζαντινή περίοδο.

δ. Έδωσε τη δυνατότητα στους μαθητές να ενημερωθούν για το τρέχον έργο αναστήλωσης, τις προτεραιότητες της επιστημονικής ομάδας καθώς και τις ανάγκες προστασίας του μνημείου από το σύγχρονο επισκέπτη.

ε. Προσέφερε ερεθίσματα, τόσο γνωστικά όσο και αισθητικά, ιδιαίτερα σημαντικά για τους μαθητές, ώστε με τη σειρά τους να διαμορφώσουν τη δική τους πρωτότυπη ιδέα παρουσίασης του Θεάτρου Ελευθερέως Διονύσου.

Τόσο μετά την 1^η όσο και μετά τη 2^η συνάντηση της ομάδας, ακολούθησε στο Σχολείο πλέον η διάχυση των γνώσεων και των εμπειριών στα υπόλοιπα 2 τμήματα της Γ Γυμνασίου και στα 4 τμήματα

της Β Γυμνασίου, ώστε το σύνολο των μαθητών να ενημερωθεί για την πορεία και το περιεχόμενο του Προγράμματος. Παράλληλα, δημιουργήθηκε ηλεκτρονικό περιοδικό στο οποίο οι μαθητές καταχωρούσαν την εξελικτική πορεία του Προγράμματος με ανάλογα άρθρα και φωτογραφικό υλικό. Μετά την ολοκλήρωση των 2 συναντήσεων και τη διάχυση, η διαπραγμάτευση του θέματος ακολούθησε 2 διαφορετικούς δρόμους, έναν για κάθε τάξη.

Η Β Γυμνασίου ανέλαβε να συγκεντρώσει και να εμπλουτίσει το φωτογραφικό υλικό από τις συναντήσεις και στη συνέχεια να αποτυπώσει εικαστικά με συνεργατικά έργα την οπτική της πάνω στο μνημείο, αξιοποιώντας ποικιλία τεχνικών και υλικών. Αφού χωρίστηκαν οι μαθητές σε ομάδες, με γνώμονα τη φαντασία τους και κριτήριο τη συναπόφαση, ανέλαβαν τη διαμόρφωση των έργων διάστασης 50 X 70 εκ.. Συνολικά δημιουργήθηκαν 18 ομαδικά έργα.

Για τη Γ Γυμνασίου, στην οποία το γνωστικό υπόβαθρο είχε ήδη διαμορφωθεί από τη μελέτη της εισαγωγής στο Δράμα και την ερμηνευτική προσέγγιση της τραγωδίας «Ελένη», ετοιμάστηκαν από την υπεύθυνη Φιλολόγο 10 στοχευμένοι Φάκελοι Υλικού. Οι Φάκελοι, θεματικά διακριτοί, περιελάμβαναν μελέτες, επιστημονικά άρθρα, αφιερώματα, ταξιδιωτικούς οδηγούς και ηλεκτρονικές βάσεις δεδομένων με πολύτιμες πληροφορίες για το Θέατρο Ελευθερώς Διονύσου. Η ομαδοσυνεργατική μέθοδος κρίθηκε για άλλη μια φορά ως η καταλληλότερη, εφόσον οι μαθητές, με βάση τα ενδιαφέροντα που είχαν ανακύψει από την ενασχόλησή τους με το θέμα διαμόρφωσαν ανάλογες ομάδες εργασίας επιλέγοντας τον Φάκελο που εξέφρασε αυτά τους τα ενδιαφέροντα. Η διερευνητική μάθηση και η μέθοδος Project ήταν οι εκπαιδευτικές μέθοδοι που αξιοποιήθηκαν στην προκειμένη φάση του Προγράμματος, ενεργοποιώντας την πρωτοβουλία και τις ιδιαίτερες ικανότητες των μαθητών. Μέσω άρθρων οι μαθητικές ομάδες κλήθηκαν να παρουσιάσουν το θέμα του Φακέλου τους τους στην ολομέλεια. Συγχρόνως, με σχετικές ψηφιακές αφίσες ευαισθητοποίησης που διαμόρφωσαν, οπτικοποίησαν την πληροφορία. Συνοδευτικά οι μαθητές συμπλήρωσαν ερωτηματολόγιο στο οποίο αποτύπωσαν το ρόλο και τη συμβολή τους στην ομάδα, καθώς και τα ενδιαφέροντα σημεία και τις προκλήσεις που προέκυψαν από τη δουλειά τους. Στα πλεονεκτήματα οι μαθητές κατέγραψαν τη διαφωτιστική εμπειρία από την επαφή με το Αρχαίο Θέατρο, τη διεύρυνση των οριζόντων τους και τον υπεύθυνο ρόλο ευαισθητοποίησης που ανέλαβαν μέσω της αφίσας. Από την άλλη πλευρά, η πρωτόγνωρη εμπειρία, η κριτική θεώρηση των πηγών και η δημιουργική χρήση των τεχνολογιών δυσκόλεψε ορισμένους μαθητές, γι αυτό και η λειτουργία τους στο πλαίσιο της ομάδας τους ενδυνάμωσε και συνέβαλε στην αποτελεσματικότητα του έργου τους, σύμφωνα με τα λεγόμενά τους.

Η ΣΥΝΘΕΣΗ ΤΟΥ ΨΗΦΙΑΚΟΥ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΥ

Αφού οι μαθητές παρουσίασαν τις εργασίες τους και παρακολούθησαν τις δουλειές των συμμαθητών τους, διαπίστωσαν από κοντά την εξέλιξη των εικαστικών έργων της Β Γυμνασίου. Ως εκ τούτου, τέθηκε το ερώτημα της μορφής που θα μπορούσε να έχει η τελική σύνθεση. Μετά από αρκετές ιδέες και σκέψεις για το χρονοδιάγραμμα και τις δυνατότητες των ομάδων, διαμορφώθηκε η τελική ιδέα για την παρουσίαση του Αρχαίου Θεάτρου Ελευθερώς Διονύσου, η δημιουργία ενός Ψηφιακού Σχολικού Ημερολογίου για την επόμενη σχολική χρονιά 2020-21, στην οποία θεματικά θα αποκαλύπτονταν οι επιμέρους πτυχές του μοναδικού αυτού μνημείου της παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς. Η τελική συμφωνία για το προϊόν συνέπεσε με το lockdown, με αποτέλεσμα η συνέχεια του έργου μας να ακολουθήσει τη μορφή της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, κάτι που λειτούργησε εξαιρετικά, δεδομένου ότι τα εικαστικά έργα είχαν ήδη ολοκληρωθεί.

Η Γ Γυμνασίου ανέλαβε πλέον τη δημιουργία 13 infographics που κρίθηκαν ως τα καταλληλότερα για τη δημιουργική σύνθεση του Ψηφιακού Ημερολογίου. Η παιδαγωγική και διδακτική εφαρμογή των infographics αντανάκλα το σύγχρονο ενδιαφέρον τόσο για την ανάπτυξη παραγωγικού και επαγωγικού συλλογισμού από την κριτική επεξεργασία πηγών, όσο και για τη δημιουργική αξιοποίηση των τεχνολογιών από τους μαθητές. Τα infographics, ιδιαίτερα διαδεδομένα στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, αποτελούν οπτικές αναπαραστάσεις, μέσω των οποίων παρουσιάζονται σύνθετες πληροφορίες και στατιστικά στοιχεία με απλό και κατανοητό τρόπο. Είναι συνήθως κάθετες γραφικές αναπαραστάσεις που με τη χρήση εικόνων και κειμένου συμπυκνώνουν σύνθετες πληροφορίες και πρέπει να σχεδιάζονται έτσι ώστε να διαβάζονται γρήγορα. Αυτό σημαίνει ότι οι πληροφορίες και πρέπει να δίνονται σε μικρά κομμάτια με συγκεκριμένο τρόπο γραφής και η «ιστορία» να λέγεται με σαφήνεια, αρκετά συνοπτικά και αρκετά ελκυστικά ώστε να κάνει τον κόσμο να το διαβάσει. Δεδομένης της προηγούμενης εργασίας των μαθητών, στην οποία είχαν παρουσιάσει μέσω άρθρου και αφίσας τη

θεματική τους, τα infographics αποτέλεσαν τον ιδανικό συνδυασμό της παρουσίασης της πληροφορίας παρακινώντας τις ομάδες στη σύνθεση λόγου και εικόνας με το επιθυμητό επικοινωνιακό αποτέλεσμα. Επιπλέον, στην αναζήτησή μας για την πρωτότυπη παρουσίαση του θέματος, τα infographics εμφάνισαν ιδιαίτερα πλεονεκτήματα. Η αξιοποίηση της πλατφόρμας Moodle που το Σχολείο μας διέθετε για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση ήταν πολύτιμη, εφόσον λειτούργησε ως κοινή βάση αναφοράς παρέχοντας πολλαπλές δυνατότητες επικοινωνίας για την εξέλιξη της δουλειάς μας. Καθόλη τη διάρκεια της διαδικασίας η ενθάρρυνση από την πλευρά της υπεύθυνης Φιλόλογου ήταν συνεχής, η ανατροφοδότηση σταθερή και η προσωπική έκφραση ανεμπόδιστη, ώστε να επιλυθούν ερωτήματα και πρακτικές δυσκολίες και να επιλεγούν τα καταλληλότερα εργαλεία για το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα.

Οι θεματικές που προέκυψαν και προσεγγίστηκαν με τη δημιουργία των infographics ήταν οι εξής:

- A. Αρχαία Θέατρα του κόσμου
- B. Άγνωστες πτυχές του Αρχαίου Θεάτρου Διονύσου
- Γ. Η τοποθεσία του Αρχαίου Θεάτρου
- Δ. Στην Αρχαιότητα: δημιουργία
- E. Το όνομα πίσω από το Θέατρο: ο θεός Διόνυσος
- ΣΤ. Αρχαίο Θέατρο και ακουστική
- Z. Θεατές στο Αρχαίο Θέατρο
- H. Επί σκηνής
- Θ. Πρόσωπα και Προσωπεία
- I. Το Αρχαίο Θέατρο Διονύσου στη σύγχρονη ιστορία
- ΙΑ. Αναστήλωση του Αρχαίου Θεάτρου
- ΙΒ. Οι ανάγκες του Αρχαίου Θεάτρου σήμερα
- ΙΓ. Γιατί να το επισκεφθώ

Η καθεμιά από τις συνεργατικές δημιουργίες συνδύαστηκε στη συνέχεια με το εικαστικό έργο που θεματικά ήταν πλησιέστερο, διαμορφώνοντας πλέον την τελική δομή του Ημερολογίου. Στο Ημερολόγιο προστέθηκε Προλογικό Σημείωμα δίνοντας το στίγμα της στοχοθεσίας μας και της μεθοδολογίας που ακολουθήσαμε. Η επιλογή μας ήταν το Ημερολόγιο να ξεκινά από το Σεπτέμβρη, να είναι δηλαδή σχολικό, εφόσον το κοινό μας αποφασίσαμε ότι θα είναι οι συμμαθητές και οι εκπαιδευτικοί Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, Ελλάδας και Ομογένειας. Μέσα από την πρωτότυπη αυτή παρουσίαση του Θεάτρου Ελευθερέως Διονύσου θελήσαμε να μεταφέρουμε το καταστάλαγμα της μελέτης και της εμπειρίας μας, ένα ηχηρό δηλαδή μήνυμα ενεργού πολιτεϊότητας και δημιουργικής έμπνευσης για τη νέα χρονιά.

Η ΔΙΑΧΥΣΗ

Αν και η 3η και τελευταία συνάντηση που περιελάμβανε την Παρουσίαση δεν ήταν δυνατόν να πραγματοποιηθεί λόγω της πανδημίας, η προβολή του Ψηφιακού Σχολικού Ημερολογίου «Μια χρονιά μαζί...στο Αρχαίο Θέατρο Ελευθερέως Διονύσου!» πήρε μεγάλες διαστάσεις. Απεστάλη στις Διευθύνσεις Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης ώστε να διαμοιραστεί ηλεκτρονικά στα σχολεία της Ελλάδας και σε σχολεία της Ομογένειας στα οποία είχαμε πρόσβαση και κοινοποιήθηκε ως Πρωτότυπη Παρουσίαση του Προγράμματος στις ιστοσελίδες των συνεργατών μας, Εκδόσεις Πατάκη και Διάζωμα. Επιπρόσθετα, προβλήθηκε και παρουσιάστηκε ως Καλή Πρακτική Σχολείου μέσω πανδημίας στο Φεστιβάλ Σχολικών Δραστηριοτήτων και την ιστοσελίδα της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Δ Αθήνας. Με την ολοκλήρωση του σχολικού έτους η υπεύθυνη κατέγραψε σε φόρμες απολογισμού όλες τις πληροφορίες για το Πρόγραμμα που κατατέθηκαν στο πλαίσιο της συνεργασίας μας με την Εταιρεία Περιβάλλοντος και Πολιτισμού και το «Αειφόρο Σχολείο», διεκδικώντας μετά από διετή συνέπειά μας στις αρχές της Αειφορίας τη Σημαία Αειφόρου Σχολείου για το σύνολο των δράσεων του Σχολείου μας. Παράλληλα, το Πρόγραμμα κοινοποιήθηκε στο Παρατηρητήριο για την επίτευξη των 17 Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης και υποβλήθηκε ως υποψηφιότητα αναφορικά με τον 4^ο Στόχο «Ποιοτική Εκπαίδευση» διεκδικώντας Βραβείο στον Πανελλήνιο Διαγωνισμό Bravo School Awards 2020, με θέμα την επίτευξη των Στόχων της Βιώσιμης Ανάπτυξης από τα σχολεία. Τέλος, επαινέθηκε ιδιαίτερα ως επιλογή και εφαρμογή στον ετήσιο απολογισμό του Σχολείου από το Δίκτυο ASPNET Σχολείων Unesco στο οποίο ανήκουμε για την εκπόνηση Καινοτόμων Προγραμμάτων, επιβεβαιώνοντας την ποιότητα του παρεχόμενου εκπαιδευτικού έργου. Πρέπει να σημειωθεί ότι το συνολικό Project κατατέθηκε σε ειδικό Φάκελο υποψηφιότητας για τα βραβεία Europa Nostra 2021 με θέμα την Πολιτιστική Κληρονομιά στον άξονα «Εκπαίδευση» αποσπώντας εξαιρετικά σχόλια στη πρώτη φάση των κρίσεων. Επιλέχθηκε επίσης

ως καινοτόμος πρακτική ενεργού πολιτειότητας και παρουσιάστηκε στη Μαθητική Εβδομάδα Δράσης Ενεργών Πολιτών του ΥΠΕΠΘ στο πλαίσιο του THE ACT RROJECT. Τέλος, κατόπιν αιτήματος του Διαζώματος το Ημερολόγιο επικαιροποιήθηκε για το σχολικό έτος 2021-22, έχει αναρτηθεί στην πλατφόρμα «Generation D» και συνιστά εκπαιδευτικό υλικό προς αξιοποίηση (<https://diazoma.gr/generationd/#/>).

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η συνεργασία μας με το ετήσιο Πρόγραμμα «Εργαστήρι 3^ο συναντήσεων για Οργανωμένη Ομάδα Σχολείου», τις Εκδόσεις Πατάκη και την Κίνηση Πολιτών Διάζωμα υπήρξε εξαιρετικά επιτυχής εκπληρώνοντας όλους τους στόχους που θέτει το ΑΠΣ, επεκτείνοντας τα μαθησιακά και παιδαγωγικά αποτελέσματα και πολλαπλασιάζοντας τα οφέλη στη μαθητική μας κοινότητα.

Η βιωματική μάθηση ήταν η βάση του Προγράμματος εφόσον οι μαθητές είχαν την ευκαιρία να παρακολουθήσουν, να διαπιστώσουν, να διερευνήσουν και να δημιουργήσουν, με κοινό παρονομαστή το Αρχαίο Θέατρο. Η διαθεματική και διεπιστημονική προσέγγιση του θέματος, η επιμόρφωση από τους πλέον ειδικούς επιστήμονες και το σαφές παιδαγωγικό πλαίσιο απέδειξαν το εθνικό και διεθνές ενδιαφέρον για το Αρχαίο Θέατρο Ελευθέρως Διονύσου και τη σημασία ενεργών πολιτών ως θεματοφύλακες του πολιτισμού. Ενισχύθηκαν έτσι δεξιότητες ατομικές και κοινωνικές όπως η ανάλυση και η σύνθεση, η κριτική σκέψη, η δημιουργικότητα, ο ψηφιακός εγγραμματισμός, η διαχείριση χρόνου, ο προσανατολισμός στο αποτέλεσμα, η λήψη αποφάσεων, η αποφασιστικότητα, η ενσυναίσθηση, η αισιοδοξία, η ενεργός ακρόαση, η συνεργατικότητα. Παράλληλα, η παρακίνηση για ελεύθερη έκφραση, πρωτοβουλία και δημιουργία και η διαμόρφωση υγιών στάσεων ευθύνης που αποτελούσαν βασικούς άξονες του Προγράμματος, αφενός απέδειξαν τη σημασία για τη συμβολή του κάθε ανθρώπου στη διαμόρφωση του πολιτισμού, αφετέρου προσέφεραν μια εμπειρία ζωής αναφορικά με την ενεργό πολιτειότητα και το ρόλο που οι μαθητές καλούνται να διαδραματίσουν στην προστασία και την ανάδειξη της πολιτιστικής μας κληρονομιάς.

Παράλληλα, η ευέλικτη δομή του Προγράμματος έδωσε μεγάλα περιθώρια εκπαιδευτικής αξιοποίησης, προσαρμοσμένης στις ιδιαίτερες ανάγκες αλλά και τη δυναμική των ομάδων, όπως αυτή διαμορφώθηκε κατά τη διαδικασία υλοποίησής του. Είναι ενδεικτικό το γεγονός ότι το όραμα της υπεύθυνης Φιλολόγου για τη συνέργεια των μαθητών Β & Γ Γυμνασίου όχι μόνο δεν ματαιώθηκε – παρά το γεγονός ότι το Πρόγραμμα εκ προοιμίου αναφερόταν σε 20μελή ομάδα μαθητών – αλλά και επαινέθηκε ιδιαίτερα ως πρωτοβουλία, με αποτέλεσμα να συνεργαστούν συνολικά για το παραδοτέο 150 μαθητές και μαθήτριες. Πρέπει να σημειωθεί η σταθερή υποστήριξη της προσπάθειάς μας από τους συνεργάτες μας, η πολύτιμη ανατροφοδότηση και η αμέριστη εμπιστοσύνη στη δέσμευσή μας που ενίσχυσε την επιμονή μας στην ποιότητα του τελικού προϊόντος, παρά τις αντίξοες κοινωνικές συνθήκες που αντιμετωπίσαμε όλοι μας λόγω της πανδημίας. Η παραλαβή των 150 ονομαστικών επαίνων για τους μαθητές και των 2 για τις υπεύθυνες καθηγήτριες από τους συνεργάτες μας προσέφερε την ηθική ικανοποίηση όλων μας.

Σχετικά με το ίδιο το προϊόν ως αποτέλεσμα της συνεργασίας μας με το Πρόγραμμα, παρουσιάζει ιδιαίτερα προτερήματα. Η χρηστική του αξία ως Ημερολόγιο Σχολικού Έτους του δίνει μια θέση στο χρόνο και το καθιστά σημείο αναφοράς στον ετήσιο προγραμματισμό μαθητών και καθηγητών. Παράλληλα, απόλυτα προσαρμοσμένο στο ιδιαίτερο κειμενικό είδος, προσφέρει μια σαφή ροή συλλογιστικής πορείας και γνωριμίας με το Αρχαίο Θέατρο που επιτελείται σταδιακά και αβίαστα, με σεβασμό στο χρόνο που όλοι χρειαζόμαστε για την εμπέδωσή του. Επιπρόσθετα, αποτελεί μια πλήρως τεκμηριωμένη και επιστημονική παρουσίαση, με αναφορές σε ανάλογη βιβλιογραφία, γεγονός που το καθιστά αυτοτελές εκπαιδευτικό υλικό για περαιτέρω χρήση και επεξεργασία. Ο συνδυασμός τέχνης και ψηφιακής δημιουργίας καθιστά το Ημερολόγιο ιδιαίτερα εύληπτο, ευχάριστο και εύχρηστο και το εκπαιδευτικό του περιεχόμενο ενδιαφέρον για κάθε ηλικία. Παράλληλα, η συνεργατική σύνθεση αποτελεί τόσο προσωπική όσο και συλλογική κατάθεση της βιωματικής εμπειρίας των μαθητών μας από την επαφή τους με το Αρχαίο Θέατρο, μεταφέρει σκέψεις και συναισθήματα και αποσκοπεί στην αλληλεπίδραση με τον αποδέκτη. Το γεγονός, άλλωστε ότι το Ημερολόγιο, δημιούργημα μαθητών, απευθύνεται σε συμμαθητές σε όλη την επικράτεια και το εξωτερικό, το καθιστά ιδιαίτερα προσφιλές και ευπρόσδεκτο, παρακινώντας σε προσωπική και κοινωνική μάθηση των μελών του μαθητικού πληθυσμού τόσο σε εθνικό και υπερεθνικό επίπεδο. Τέλος, η δημιουργική έμπνευση του Ημερολογίου, η θετική και αισιόδοξη οπτική του, επιδιώκει τη μεταφορά θετικών συναισθημάτων σε όλους τους συμμετέχοντες στην εκπαιδευτική διαδικασία καθώς και τις ευχές μας για μια νέα, καλύτερη για όλους,

σχολική χρονιά. Η πρόσβαση στο Ψηφιακό Ημερολόγιο είναι δωρεάν και ελεύθερη μέσω του συνδέσμου <https://www.flipsnack.com/Pansour/--f1jq7selc.html> (έκδοση 2021-22 στον σύνδεσμο: <https://www.flipsnack.com/pansour/2021-2022.html>).

Είναι προφανές ότι το Πρόγραμμα των Εκδόσεων Πατάκη και της Κίνησης Πολιτών Διάζωμα πρέπει να προβληθεί και να αυξηθούν τα σχολεία- συνεργάτες όχι μόνο στην Ελλάδα αλλά και στο εξωτερικό. Η ανάπτυξη διαλεκτικής σχέσης με την ιστορία και τον πολιτισμό μας είναι αναμφίβολα μια ισχυρή βάση για ένα υγιές παρόν και μέλλον ενώ η εκπαίδευση στο Αρχαίο Θέατρο μια σταθερή, φωτεινή οδός!

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Baldry, H. (1981). *Το τραγικό θέατρο στην Αρχαία Ελλάδα*. Αθήνα: Καρδαμίτσα
- Βερτσέτης, Α. (1999). *Διδακτική (Τ. Α')*. Αθήνα: Αυτοέκδοση.
- Γεωργουσόπουλος, Κ. (1978). Η διδασκαλία της δραματικής ποίησης από μετάφραση. Απόψεις για μια διδακτική. *Νέα Παιδεία*, 6, 103-114.
- Γώγος, Σ. (2005). *Το Αρχαίο Θέατρο Διονύσου*. Αθήνα: Μίλητος.
- Δαναοσής- Αφεντάκης, Α. (1996). *Παιδαγωγική Ψυχολογία (Τ. Α')* *Μάθηση και ανάπτυξη*. Αθήνα: Αυτοέκδοση.
- Δεσύπρης, Ν., Παπαγεωργάκης, Δ., Πάμμος, Χρ., Τσενέ, Κ. *Δραματική Ποίηση, Ευριπίδη Ελένη Γ Γυμνασίου (βιβλίο εκπαιδευτικού)*. ΥΠΕΠΕΘ, ΙΕΠ. Αθήνα: Διόφαντος
- Κασσωτάκης, Μ., Φλουρής, Γ. (2006). *Μάθηση & Διδασκαλία (Τ. Α', Β')*. Αθήνα: Αυτοέκδοση.
- Κολιάδης, Εμμ. (2006). *Θεωρίες μάθησης και εκπαιδευτική πράξη (Τ. Β', Γ')*. Αθήνα: Αυτοέκδοση.
- Μάξιμος, Π. (1998). *Αρχαία Ελληνικά Θέατρα*. Αθήνα.
- Ματσαγγούρας, Η. (2006). *Η Διαθεματικότητα στη σχολική γνώση*. Αθήνα: Γρηγόρης.
- Μινωτής, Α. (1972). *Εμπειρική θεατρική παιδεία*. Αθήνα: Φύλων.
- Πανελλήνια Ένωση Φιλολόγων (1988). *Η αρχαία δραματική ποίηση. Ερμηνευτικές και διδακτικές προσεγγίσεις*. Σεμινάριο 10. Αθήνα
- Σημειώσεις Σεμιναρίου ETwinning 2018-19 στο: seminars.etwinning.gr
- Σπυροπούλου, Η. (1992). *Το αρχαίο ελληνικό θέατρο και η σύγχρονη αγωγή*. Αθήνα: Γκοβόστης.
- Χρηστίδης, Χρ. (2003). *Προτάσεις για μια ευχάριστη διδασκαλία των Αρχαίων Ελληνικών στο Γυμνάσιο και στο Λύκειο*. Αθήνα: Γρηγόρης.